

Pjesme**ODE I****Ad Venerem**

1 O quae nivalis marmora Caucasi
 Geluque durum calfacis Alpium
 Regina ferventis Cytherae
 Parce precor lacrymis puellae

5 Fastidientis conjugium, et trucis
 Vultus mariti; non secus Hercules
 Silenum abegit; sic cruentum
 Pertimuit Galatea monstrum.

10 Formae venustas quaerit amabilem
 Formae decorem; non amat impares
 Hymen sodales; nec ferocem
 Deperiit Philomela Milvum.

15 Non illa fraudes, non juvenum jocos,
 Lususque sprevit; scis Dea, quam bene
 Amavit, exarsitque amando,
 Inque tuis tua signa castris

20 Secuta gessit bella fideliter
 Formosa miles; saevaque vulnera
 Gestuque, verbisque, atque ocellis
 Mille dedit, retulitque mille.

Tibi ille nequam filius aliger
 Furtiva narret gaudia Lydiae;
 Nam saepe lascivo puellae
 Ille sinu, niveisque saepe

25 Lusit papillis. Illum equidem lea
Getula pavit, seu mare naufragum
Furente demisit procella in
Excidium opprobriumque amoris,

30 Quicumque primus sancta domesticis
Servire rebus foedera conjugum,
Et virgines jussit severae
Nubere ad arbitrium novercae.

Hinc casta stupris polluitur domus,
Urgetque laeves uxor adulteros,
35 Dum sponda in extrema maritus
Nocte cubat, simulatque somnos.

Haec si meae audit carmina Lydiae
Incauta mater, protinus inquiet,
Suspiriis nata abstineto,
40 Elige, cui cupis ipsa jungi.

Tunc illa centum seliget e procis,
Qualem nec ales surripuit Jovis,
Suoque subridens Poetae
Suaviolum dabit ore raptim.

ODE II

Ad Venerem

- 1 Ohe, quid tacitis jecur
Durum sollicitas ignibus improba?
Dulces novimus impetus,
Dilectosque dolos. Tu Dea, tu Paphi
- 5 Regina, eripe te, precor,
Hinc; dudum thalamos, saevaque foedera,
Festivamque facem odimus.
Incassum jaculis aliger aureis
- Infans hoc feriet latus:
10 Me jurata Diis ardua castitas
Et durus prohibet pudor
In coetu juvenum subdere mollibus
Non aegre imperiis caput.
Dudum (haud inficior) candida, vividis
- 15 Fulges nigra oculis, comis
Flava, albo leviter pectore turgida,
- Et collo et manibus teres.
Malo inter reliquas judiciario
Idaei juvenis tua
- 20 Victrix forma Deas, blanditias, jocos,
- Risus, nequitiam, sales
Noctis delictum, furtaque debili
Impermissa manu gerit.
Qualis, qualis ades! Te, precor, eripe hinc,
- 25 Neu vexes tua gaudia
Aversantem animum. Cento, cucullus, et
Curto subdita pallio
Vestis fixa tuis pendeat aedibus,

- 30 Quam non segnis adultera
Foedatam et laceram mille stupris tibi
Devovit, velut ultimae
Signum perfidiae. Quis ferat aspera
- Certis non sine fraudibus
Molles sub tunica ludere in inguine
35 Excrescente cupidines?
Nullus, crede mihi, noxior est procus,
- Quam qui pervigiles fugit
Custodium excubias, et tegit impiam
Sacra veste libidinem.
40 Si quis forte puer, nuptave foemina
- Huc venit, subito precor
Hinc cursu fugiat, si velit integra
Uni vivere conjugii.
Auro olim Danae prodita dicitur,
- 45 Europe nitido bove:
Nec Dis nunc licitum est fidere virgines.

ODE III

Eugenii Sabaudi Laudes

- 1 Nunc o Tonantis postibus aureis
Affixum ab illo tempore barbiton,
Quo victor admotam coruscis
Sideribus tremefecit Ossam,
- 5 Afferte, Musae, barbiton inclytos
Datum triumphos dicere Coelitum;
Ut fulmen horrendum coruscans
Juppiter in medio deorum
- Contra minaces Enceladi stetit
10 Vultus cruenti, fragmina montium
Ornosque pro telis revulsas
In superam jaculantis aulam:
- Vis quanta Rhaeco, quanta trucidis Gygis
Centum lacertis, et Briarei fuit,
15 Queis scuta quinquaginta et enses
Et totidem capita instar hydrae:
- Mox quum frementi fulmine mugit
Disruptus aer, ut subito impios
Evertit eversosque fratres
20 Montibus impositis revinxit.
- Hos tum triumphos: dicite Caesaris
Nunc non minorem. Quis tibi sanguine
Sparsam tuorum, quis refractis
Cornibus indecorem reliquit,
- 25 O Luna, frontem? Cedere nescios
Stravit secundo Marte Othomanidas
Sabaudus Heros, imminentem-
Que in Cilicas, domitosque Thracas
Cladem retorsit. Libera scilicet

- 30 Metu revixit Relligio et Fides,
Pulcherque depulsis tenebris
Italiae, dominaeque Romae
- Dies refulsit. Milite quid suo
Armatus hostis credidit arduum?
- 35 Jam regna, regnantumque turrets
Spe rapuit, tenuitque raptas:
- Hinc jam pudendis viribus obvias
Profanat aras, oppida diruit,
Et concatenatos triumpho
- 40 Pone viros puerosque ducit;
- Utroque Rhenus margine et Italiae
Nurus et acris sensit Iberia,
Et pene captivus cruenta
Strage gemit populatus orbis.
- 45 Hac spe citato Martis in essedo
Ad arma praeceps jussa Propontidos
Volat juvenus; hinc Gelonus
Missilibus metuendus hastis,
- Hinc Bessus audax, et Mareoticae
- 50 Robur catervae; Hinc Aethiopum recens
Examen, averso pugnax
Parthus equo, Scythia, Concanusque;
- Gens quae nivali proxima Caucaso
Nec jura novit provida consili
- 55 Nec fas nec aequum, sed ferocem
Torva animum rigidumque duxit
- Cum lacte pectus; seditionibus
Assueta, clades, exitium, et neces
Luctusque, praedasque, et tumultus
- 60 De tenero meditatatur ungui
Qualis favillae fervidus impetus,

- Quem tortuosis arbiter Adriae
Notus procellis et sonori
In nemorum furor egit Euri
- 65 Late ruinam, quum semel aggere
Contemplo apertam excrevit in aream,
Depasta spes anni colono
Flammifero ruit omnis amne;
- Non olim acutis victa bipennibus
- 70 Quercus superbo vertice corrui,
Et pinus evictaeque nigrum
In cinerem glomerantur orni,
- Inter furentes dux equitat faces
Ubique Terror: parva mapalia
- 75 Adempta combustumque deflet
Cum stabulo pecus omne pastor;
- Sic et Pelasgas agmina Bistonum
Ruunt per urbes; vidimus unico
Congressu et arces et superbum
- 80 Cum populo cecidisse regnum.
- Heu quis per arces tum Pelopis furor
Fluxit Gradivi! Fana, domos, viros
Invasit ignis, ferrum, et ipso
Dedecora asperiora ferro.
- 85 Adhuc recenti moenia sanguine
Fumant Corinthi; jam Lacedemona
Demersit Eurotas, et ingens
Argolicas satiavit undas
- Nauplia gazis. Nec mora, milite

- 90 Inauspicato Concanus Austriae
Insultat, oblitus Sicambrum
Austriacis reserasse campis
- Scythae sepulchrum. Nisibus insolens
Cupido regni tollitur Icari, et
- 95 Fortuna plus aequo volentem
Nunquam iterum reditura linquit.
- Quid Marte possent agmina Teutonum,
Quid dextra et ipsa fortius Aegide
Pectus Sabaudi, cui ministrat
- 100 Fulmineum Jovis ales ignem,
- Sensere Thraces, quum timidus retro
Fugit sequaces Dacus acinaces,
Primusque et extremus momordit
Eugenii moriturus hastam.
- 105 Quae barbarorum strata cadaverum
Calcavit heros, quaeve natantium
Temesque Savusque et bicornis
Scuta equitum peditumque acervos
- Evolvit Ister! Clausa decemplici
- 110 Cessere muro tecta Temesvaris,
Altaeque Tauruni ruinae
Aemoniam occuluere Lunam.
- Nil non Sabaudi perficient manus,
Quem Di tuentur, Fataque destinant
- 115 Mundare Byzanti probrosis
Templa diu temerata sacris.

ODE IV

Rachusa Musarum Hospitium

- 1 Quinam tanta fuit copia virium,
Qui Phoebi comites montibus e sacris
Pulsas, proh! Facinus, templaque Phocidos
Laxatis laterum dissita nexibus
- 5 Dignis sat doluit questibus anxius?
Quae fortuna, lares o heliconidum
Doctarum veteres, o nemus, o virens
Phoebi arbor gravium praemia frontium,
Quae vos dextra potentum illacrimabili
- 10 Disjecit subito et diruit impetu?
At nunc quid remanet? Quid nisi nomina,
Desertaeque domus rudera? Thracius
Regnator retinet viribus omnia
Haud aequis, petulans nec sinit amplius
- 15 Sedes Pegasides visere, quae diu
Percussis dederunt carmina barbitis.
At non aonias sors etiam impia
Artes, non citharas abstulit aureas
Pindi Virginibus. Qualibet exules
- 20 Se se inculta ferant in juga montium
Parnassum invenient Moeonides Deae.
Sunt et Pieridum quos amor artium
Jucundosque juvat pectinis auribus
Acceptare sonos; sunt, Sathyrum chorus
- 25 Quos secernit agens haud populo pares.
Testis Rhacusium grata sororibus
Sedes, quam voluit sors profugis bona
Praebere hospitium tempore non brevi.
Vates quos gremio protulit ubere
- 30 Paullatim referam, queis Heliconides
Phoebea ambierunt tempora laurea.
Inter Dalmaticos, Gundula, principem
Cantores merito tu retines locum,
Qui non finitimi Principis efferam

- 35 Naturam metuens Threicias neces
Versu grandiloquo et funera militum
Non deflenda canis. Tu sequitur sacer
Palmotta, aetherei qui Sobolem Patris
Divinis cecinit, par ut erat, modis;
- 40 Palmottaeque comes doctus Aranea,
Et cultus Nalius, Mensaque fervidus:
Nec te praeteream, chare Sororibus
O Gradi ausoniis, nec nova sydera
Stay. Quis referat plectra Rogaccii?
- 45 Mondegaje, tuam quis memoret chelyn?
His, o Castalides, vatibus et mihi
Lauro, si mereor, cingite tempora:
Rhacusa et Getici militis impetu
Sic vobis Helicon sarciet erutum.

Marko Tulije Ciceron

Govor za Kvinta Ligarija

Uvodna napomena

Govor za Kvinta Ligarija (*Pro Q. Ligario oratio*) prvi je govor što ga je Ciceron nakon šestogodišnje stanke – od god. 52., kad je, primjerice, branio Tita Anija Milona (*Pro T. Annio Milone oratio ad iudices*) – govorio javno na trgu, i to pred samim Cezarom, a ne, kao sve dotadašnje, pred sudačkim zborom.

Kvint Ligarije bio je god. 50. u Africi legat propretora Gaja Konsidija Longa. Kad je propretoru minulo vrijeme službovanja, on je upravu nad pokrajinom, sve do dolaska nasljednika, predao svom legatu Kvintu Ligariju. U to je god. 49. buknuo građanski rat između Cezara i Pompeja. Pompejevi pristaše u Africi stali su nagovarati Ligarija da im postane vođa i da prihvati vrhovno zapovjedništvo.¹ Sami su ga događaji izbacili iz te neprilike. U Afriku je, naime, iznevjeren od svojih kohorata u bitki protiv Cezara kod Auskima, pobjegao Pompejevac Publije Atije Var, nadajući se ondje prijaznu dočeku jer je koju godinu prije bio upraviteljem pokrajine Afrike. Pompejevci su sad njemu ponudili afrički imperij i on ga je spremno prihvatio.² Uz novoga zapovjednika Ligarije je nastavio svoju službu; područje mu je bila morska obala. Nedugo potom senat je poslao u Afriku kao Konsidijeva nasljednika Lucija Celija Tuberona,³ a Ligarije je po Varovu nalogu morao spriječiti novomu upravitelju dolazak u Afriku. Kad je Tuberon doplovio pred Utiku, Ligarije ne samo da mu je zabranio ući u luku i u grad, nego, štoviše, nije dopustio ni da njegovu bolesnom sinu dadu vode.⁴ Tuberoni su odatle otišli u Makedoniju k Pompeju gdje su se uz njega borili protiv Cezara, a kad je ovaj u bitki kod Farsala, u kolovozu god. 48., izašao kao pobjednik, pokorili su mu se i zadobili od njega

¹ Vidi s 2. sq ovoga govora.

² *Caes. B. civ. I 13, 31.* "(Africam) sua sponte vacuum occupaverat."

³ Lucije Celije Tuberon poznat kao povjesnik. Isp. što Ciceron piše svom bratu Kvintu, koji je god. 61. bio propretor Azije (*Ad Q. fr. I 1, 10.*) "legatos habes eos, qui ipsi per se habituri sint rationem dignitatis suae, de quibus honore et dignitate et aetate praestat Tubero, quem ego arbitror, praesertim cum scribat historiam, multos ex suis annalibus posse deligere, quos velit et possit imitari."

⁴ Isp. 23. ovoga govora; *Pompon. De orig. iuris 46 (Dig. I 2; II 46)* "is est Q. Ligarius, qui cum Africae oram teneret, infirmum Tuberonem applicare non permisit nec aquam haurire." *Caes. B. civ. I 31, 3.* "hic (Varus, tj. na čiju je zapovijed Ligarius) venientem Uticam navibus portu atque oppido prohibet neque adfectum valetudine filium exponere in terram patitur, sed sublatis ancoris excedere eo loco cogit."